

Миргородська Каріна Миколаївна,
курсант 2 курсу,
Навчально-науковий інститут права та підготовки фахівців до підрозділів Національної поліції
Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ,
м. Дніпро, Україна
Науковий керівник – **Шинкаренко І. О.,**
кандидат психологічних наук, доцент,
доцент кафедри гуманітарних дисциплін та психології поліцейської діяльності,
Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ,
м. Дніпро, Україна

ПСИХОЛОГІЧНА ТА СОЦІАЛЬНА РЕАБІЛІТАЦІЯ НАСЕЛЕННЯ УКРАЇНИ, ЩО ПОСТРАЖДАЛО ВІД ВІЙНИ

Фізична культура і спорт, фітнес, рекреація та реабілітація мають потенціал стати справжніми інструментами відновлення нашого населення після важких часів війни. Вони сприяють фізичній та психологічній реабілітації, соціальній інтеграції і підвищенню якості життя. Здоров'я нації є основою розвитку країни, і сфера фізичної культури та спорту грає важливу роль в цьому процесі. На жаль, на сьогоднішній день ця сфера не уникла значних проблем [2, с. 3].

Першою серйозною проблемою є недостатнє фінансування. Більшість державних закладів фізичної культури та спорту мають обмежені бюджетні кошти. Це призводить до недостатньої розвиненості інфраструктури та нестачі тренерів і фахівців у фізичній підготовці [3, с. 70].

Іншою значущою проблемою є відсутність ефективної системи управління й організації. Недостатня координація між різними рівнями управління, відсутність відповідальності та недостатня підтримка науково-дослідної роботи ускладнюють розвиток цієї сфери. Важливо створити чітку систему управління і координації дій між державними та приватними організаціями [4, с. 3].

Також серйозним викликом є низький рівень фізичної активності серед населення, що призводить до різних захворювань та зниження продуктивності праці. Для зміцнення здоров'я населення необхідно створити доступ до спортивних майданчиків та тренувальних залів для всіх, зокрема дітей. Масові спортивні заходи, такі як спортивні фестивалі та турніри, мають стимулювати людей до фізичної активності і підтримувати спортивні захоплення [1, с. 14].

Крім того, спортивні програми можуть стати інструментом соціальної реабілітації для ветеранів і тих, хто постраждав від війни. Вони допоможуть цим людям повернутися до нормального життя та знайти підтримку. Розширення доступу до фітнесу і рекреації також сприятиме підвищенню якості життя населення й підтримці їх здоров'я.

Для успішного розвитку сфери фізичної культури та спорту в Україні необхідно враховувати міжнародний досвід, найкращі практики управління спортивними об'єктами та організацією спортивних подій. Також важливо залучати бізнес-структури як інвесторів і спонсорів для підтримки здорового способу життя населення. Необхідно активно розвивати спортивну інфраструктуру в містах і регіонах, будуючи спортивні комплекси, стадіони, басейни, велодоріжки та інші об'єкти, призначені для спорту і фізичної активності [2, с. 63].

Для того, щоб Україна стала країною, де розвиток фізичної культури та спорту стане одним із головних пріоритетів у державній політиці, необхідно вжити ряду конкретних заходів. По-перше, важливо забезпечити розвиток спортивної інфраструктури в сільській місцевості, де доступ до спортивних майданчиків та тренувальних залів може бути обмеженим [4, с. 17]. Це може сприяти збільшенню рівня фізичної активності населення в сільських регіонах. Для цього потрібна відповідна інфраструктура та доступність спортивних майданчиків, клубів, залів та тренерів. Це може вимагати інвестицій як з боку держави, так і приватного сектору.

Крім того, важливо забезпечити доступ до спортивних програм та ресурсів для всіх верств населення, зокрема для ветеранів та людей з обмеженими можливостями. Інклюзивний підхід до фізичної культури та спорту допоможе зробити спорт доступним для всіх.

Зазвичай спорт грає важливу роль у формуванні національної ідентичності та зміцненні національної єдності країни. Спортивні змагання та заходи можуть стати майданчиком для спілкування

та взаємодії різних груп населення, сприяючи побудові спільної культури та ідентичності. Тому важливо підтримувати та розвивати спортивні події на національному та міжнародному рівнях.

Розвиток сфери фізичної культури та спорту також потребує звернення уваги на підвищення якості навчання та тренувань у спортивних закладах. Це означає покращення умов для спортсменів та тренерів, а також забезпечення спортивних закладів сучасним обладнанням [2, с. 5].

Крім того, варто акцентувати увагу на розвитку сфери фітнесу, рекреації та фізичної реабілітації. Це допоможе забезпечити доступність фізичної активності для широкого кола населення та покращити загальний стан здоров'я громадян [3, с. 10].

Фізична реабілітація також важлива для відновлення здоров'я після травм та хвороб, а також для покращення фізичної форми людей з обмеженими можливостями. Створення спеціальних закладів та залучення кваліфікованих медичних працівників та тренерів є важливим етапом у цьому напрямку [4, с. 5]. Усі ці заходи потребують адекватного фінансування, розвитку науково-дослідної бази, підвищення кваліфікації тренерів та спеціалістів, а також належного рівня матеріально-технічної бази. Пропаганда здорового способу життя та спорту також має грати важливу роль у цьому процесі.

Україна має потенціал стати країною, де фізична культура та спорт сприяють покращенню життя громадян, їхньому фізичному та психологічному здоров'ю, соціальній інтеграції та формуванню національної ідентичності. Для цього важливо вжити всі необхідні заходи та забезпечити підтримку різних сфер життя нації.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Ганусевич І. В. Оздоровча рекреаційна програма для ветеранів АТО: підвищення ефективності діяльності в умовах застосування інноваційних технологій / І. В. Ганусевич, В. В. Черепанов, І. Б. Вікторова. *Олімпійський спорт і спортивний туризм*. 2018. Вип. 22. С. 73-82.
2. Романчук В. П. Фізичне виховання та спорт як засіб реабілітації ветеранів війни / В. П. Романчук, І. Г. Васильченко, Л. Ю. Кононенко. *Військово-медичний журнал*. 2016. Т. 337, № 1. С. 69-75.
3. Warburton D. E. Health Benefits of Physical Activity: A Systematic Review of Current Systematic Reviews. / S. S. Bredin., D. E. Warburton. *Current Opinion in Cardiology*. 2017. Vol. 32, No. 5. С. 541-556.
4. Лещук Г. В., Лещук М. Війна в Україні та її наслідки для світової спільноти. 2023 р.

Немерюк Юлія Валеріївна,

аспірантка 2 курсу,

ДВНЗ «Донбаський державний педагогічний університет»,

м. Дніпро, Україна

Науковий керівник – **Мамічева О. В.,**

доктор психологічних наук, проф.,

ДВНЗ «Донбаський державний педагогічний університет»,

м. Дніпро, Україна

МОВЛЕННЄВІ ПОРУШЕННЯ У ДІТЕЙ ЯК НАСЛІДОК ПСИХОТРАВМИ

Військові події на Сході України, а потім і повномасштабне вторгнення РФ в Україну у лютому 2022 року залишили глибокий слід в душі кожного українця: жахи бомбардувань, вимушений переїзд, розлучення з близькими, втрата соціальних зв'язків, друзів, полишення, а може і втрата власної домівки. І це далеко не повний перелік травмуючих факторів, з якими зіштовхнулись і найменші українці.

Проблема посттравматичних стресових розладів (далі ПТСР) у дітей та підлітків є недостатньо вивченою [3, с. 178]. Але малочислені дослідження психологічних наслідків пережитих подій для дітей дозволяють зробити висновки про те, що наслідками травматичних подій для дітей можуть бути тривожні розлади, посттравматичні стресові розлади, психосоматичні порушення, серед яких мовленнєві розлади. Мовленнєві порушення у дітей можуть також мати найрізноманітніші прояви.

Так, І.Луценко, яка проводила дослідження серед дітей із зони АТО, зазначає про появу у певної частини дітей симптомів посттравматичних стресових розладів, зміни в траєкторії їхнього індивідуального мовленнєвого розвитку, а саме: появу у дітей телеграфного стилю мовлення, змінення характеру мовленнєвого спілкування з дорослими й однолітками, зниження комунікативної активності, порушення зв'язності мовлення, випадки прояву ситуативного мовлення, прояву небажання вступати й підтримувати

мовленнєві контакти на тлі психічних порушень. Зниження активності мовленнєвого спілкування дітей спостерігалось передусім у сфері спілкування з дорослими, але більшою мірою – з однолітками. [2].

І.Мерціновська, зазначаючи про наявність відмінностей у формуванні і проявах посттравматичних стресових розладів у дітей в залежності від вікових груп, відмічає наявність у дітей 3-10 років на тлі ПТСР прояву симптомів регресу, який проявляється в можливому регресі мовних навичок (для дітей 3-7 років) та появу заїкання (у дітей 5-10 років) [3].

Дослідження, проведені за участю дітей-переселенців, частина із яких була свідками військових дій на території України у 2022, частина - ні, встановила наявність у дітей симптомів посттравматичного стресу та ознак високого рівня ситуативної та особистісної тривожності у поєднанні зі страхами, пов'язаними з екстремальною ситуацією, які вони пережили. Мовлення дітей-біженців із зони військового конфлікту містило маркери мовленнєвих розладів, викликаних стресом. Виявлені випадки повного та тимчасового мутизму [3,6].

При проведенні дослідження дітей із зони АТО виявлено наявність (окрім психосоматичних симптомів - у 100% досліджуваних) мовних порушень, а саме: затримка вимовляння відзначалася у дітей трирічного віку (6,6 %), логоневроз — у дітей 6–7 річного віку (6,6 %), тики й голосові нав'язливості — у 5 (16,5 %) дошкільнят і дітей молодшого шкільного віку. [1, с.80].

Про появу логоневрозу, як наслідку травматичних подій в житті дитини, зазначає Н.Пахомова, & І.Баранець. [4].

Можна констатувати, що вплив психотравми на дитячу психіку є дуже сильним і призводить до виникнення різноманітних розладів, серед яких є численні мовленнєві порушення. Широка варіативність порушень, які з'являються у дітей через безпосередню або опосередковану участь у військових діях говорить про наявність нагальної потреби у проведенні досліджень щодо потреб та послуг у сфері психічного здоров'я для дітей, які зазнали травм війни, оскільки зазначені розлади впливають на гармонійний розвиток дитини, її комунікативну та емоційну сфери, заважають адаптації, інтеграції та соціалізації дитини в середовищі.

Зазначене робить питання дослідження впливу психотравматичних подій на мовленнєвий розвиток дітей актуальним, а проблему діагностики та лікування мовленнєвих порушень як наслідку психотравми такою, що потребує поглибленого вивчення.

Дослідження необхідно спрямовувати на розробку комплексних організаційних, психокорекційних, психотерапевтичних заходів для дітей різної вікової категорії. З урахуванням того, що порушення є вкрай різноманітними і кожна дитина проживає свій травматичний досвід по-різному, при розробці заходів психологічної та корекційної допомоги необхідно застосовувати індивідуальний підхід та спрямовувати свої зусилля на пошук першоджерела виникнення психологічних, мовленнєвих порушень у дитини. Важливим вбачається проведення просвітницької роботи, спрямованої на інформування батьків, вчителів та інших шкільних фахівців про можливі прояви та наслідки психічних розладів для здоров'я дитини. Оскільки саме від них в першу чергу залежить вчасне виявлення психологічних та інших розладів у дитини, пошук та підбір засобів корекції.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Герасименко Є. В. Діагностика і психотерапія психогенних порушень у дітей з родин вимушених переселенців. *Медична психологія*. 2016. Т. 11, № 2. С. 79-82. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Mpsi_2016_11_2_19. (дата звернення 19.09.2023).

2. Луценко І. Відновлення активності мовленнєвого спілкування дітей дошкільного віку з родин учасників АТО і внутрішньо переміщених осіб. *Psycholinguistics*. 2018. Т. 23(1). С. 202–218. DOI 10.5281/zenodo.1217906.

3. Марціновська І. П. Характеристика посттравматичного стресового розладу у дітей та підлітків // *Науковий вісник Миколаївського національного університету імені В. О. Сухомлинського. Педагогічні науки*. 2018. № 2. С. 178-184. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvmdup_2018_2_36. (дата звернення 18.09.2023).

4. Пархомова Н. Г., Баранець І. В. Напрями корекційної роботи з дітьми із тяжкими порушеннями мовлення в умовах воєнного стану. *Науковий часопис. Корекційна педагогіка*. Випуск 43. С.55-63. DOI: <https://doi.org/10.31392/NPU-nc.series19.2022.43>.

5. Рибцун Ю. В. Запобігти, захистити, допомогти. Діти з особливими мовленнєвими потребами в умовах воєнного стану. *Вісник науки та освіти. Серії: філологія, культура і мистецтво, педагогіка*,